

ENTRE L'EMPRESARI I EL MECENES, SEMPRE AL 50 PER CENT

Lluís Carulla: Jaume I i Gallina Blanca

Quan en plena guerra civil començaren a fer xup-xup els cubets de brou de la Gallina Blanca, era bastant més que un imperi allò que anava coent-se entre l'Espluga i Barcelona. Lluís Carulla, sempre a mig camí entre el patrici i el «self-made-man», n'era el responsable. I el cinquanta per cent era el seu número màgic.

Fúlvia Nicolàs

És difícil d'esbrinar, davant aquest ancià pulcríssim de cabellera blanca i ulls blau-gel, si parles amb el patrici català, amb el mecenes vinculat a noms com Òmnium Cultural, Fundació Jaume I, Orfeó Català, Editorial Barcino o *Cavall Fort*, o bé si ho fas amb l'implacable empresari que manté amb unghes i dents la participació majoritària en disset de les empreses punteres del país, agrupades en la societat Agrolimen, que facturarà l'any passat una quantitat superior als 57.000 milions de pessetes.

Agrolimen, nascuda ara fa cinquanta anys sota l'advocació màgica de Gallina Blanca, és allò que hi ha al darrere del cafè del matí, del Tampax de

qualsevol hora, del Trinaranjus del migdia, del pollastre del dinar i, entre moltes altres coses, potser també del pis, del cava amb què se celebra un aniversari i del xiclet amb que milers d'adolescents nord-americans es desfan la dentadura. I al darrera d'Agrolimen, amb una participació mai inferior al 50 per cent per empresa, aquest Lluís Carulla octogenari, endreçadíssim, amb la Creu de Sant Jordi sempre a la solapa i els elàstics amagats sota l'americana de llana, de color marró jaspjat.

Diuen que també el seu ex-soci Rockefeller s'emocionava, ja sent patriarca d'un imperi, en parlar de la mare. A Lluís Carulla, patró del propi regne, li humitegen els ulls en evocar la pròpia, «aquella dona catalana i cristiana que em va fer a mi català i catalanista de soca i arrel, i que m'ensenyà a estimar un poble, l'Espluga de Fran-

colí, que no era aleshores més que mi-sèria i endarreriment».

Allí, a l'Espluga, començava l'any 1921 la trajectòria nacionalista de Lluís Carulla, com a director i redactor d'una publicació quinzenal, *El Francolí*, que un decret de Martínez Anido tancaria sense contemplacions quatre anys després. Així ho explica, si més no, el currículum fotocopiats que Andreu Morta, secretari i mà dreta de Carulla, ens lliura a mans tot just començar la conversa. Cordial i encara jove, amb un posat d'aquells que a les novel·les qualifiquen com de «fidelitat exemplar», Morta va precisant i estimulant les declaracions de Lluís Carulla al llarg de tota l'entrevista. Un estímul, però, no massa necessari. Amb entusiasme i vehemència, l'entrevistat parla i no acaba de les incidències d'aquell Òmnium Cultural clandestí

dels primers anys, de les campanyes — «Cultura en Ruta», «Sí a la Cultura Catalana», «Català a l'Escola»...— que anà encapçalant, cap a la fi del franquisme, amb el seu nom més que respectable i els seus diners més que necessaris.

«Mira, mira't una mica aquestes notes biogràfiques i pregunta, pregunta tot el que vulguis... Ah, sí, aquí està allò de la primera vegada que em van posar una multa, l'any 57. Va ser molt fort, allò».

—¿...?

—L'any 57, que vaig patrocinar un monument a la memòria de Josep Maria Rendé, apòstol de la Pagesia Catalana. Una estàtua de Llimona, amb un text de Josep Maria de Sagarra... i allà érem, amb tots els pagesos de la comarca. En el moment en què anàvem a descobrir el monument, la banda de música, uns arplegats que jo no sé qui els havia portat, comencen a tocar l'himne oficial. «Ja ens han emmerdat la festa», se'm va escapar en veu alta. I mira, em van posar una multa de molts diners, tants que ara serien uns quatre milions de pessetes, i em van retirar el passaport per dos anys, precisament en l'època que m'expansionava a l'estranger.

—Li haurà tocat pagar moltes coses, a vostè.

—I tant. Una vegada, tornant dels Jocs Florals que s'havien celebrat a Ginebra, la policia va detenir tot el jurat que tornava cap aquí. Els van posar unes fiances molt fortes per no ficarlos a la presó. Vaig anar, a pagar-les, és clar, i encara sort que vaig arribar a temps. «Vostè vagi pagant multes», —em deien aleshores els amics—, «que cadascú té un paper en la vida i en aquesta lluita, i aquest és el seu». Ja m'ho he après, ja.

—Les autoritats franquistes el devien prendre per boig, quan el veien arribar, tan important i tan ric, ja, a pagar les multes i les fiances dels «catalanistes».

—Sí, sí, que m'hi trobaven, indubtablement. Però, mira, una cosa és el fet industrial, i una altra dedicar una part del que guanyes al teu país, ¿oi? I a mi els negocis m'han servit per poder fer pel meu país tot allò que el meu cor desitjava atorgar-li.

—Devien ser ben estranyes, les relacions del gran empresari català, amb societats a l'estranger, milions i milions i notorietat pública, amb els polítics franquistes, tan poc acostumats a aquests fenòmens, ¿no?

—No t'ho pensis. Sobretot cap al final, quan començàvem a poder fer coses, inclús vaig tenir relacions bastant

cordials amb governadors com Martín Villa, o abans Garicano Goni. He de dir que em van respectar molt. Mira que, l'any 75, encara en ple dol per Franco, Martín Villa ens autoritzà a celebrar la Nit de Santa Llúcia amb un sopar d'Òmnium Cultural al Palau Nacional de Montjuïc... Cinc mil persones, ¿eh? I fou ell mateix qui donà el permís perquè encenguéssim les llums de la font, quan no feia ni un mes que el general era mort. El sopar ens sortí baratíssim, per cert. Quan els subministradors sabien que era per a això, ens posaven uns preus magnífics... Va ser emocionant, aquella nit. Però va, va, pregunta.

—¿No va tenir mai por, malgrat tot?

—No, no, por no. Ja et dic que em respectaven. I sempre he estat així, és allò que et deia... vinc d'una mare molt catalanista, jo. Mai de la vida no vaig cantar allò de l'escola, de quan era petit, de «Salve bandera de mi patria...». Ja sabia de què anava. Són coses que es porten a la sang.

Intervé Morta, sense poder evitar-ho: «¿Por, el senyor Carulla? Només cal veure'l a la feina, ell és un competidor nat. La competència l'estimula més que qualsevol altra cosa, la competència comercial, vull dir. Ell ha invertit quan ningú no invertia, ha anunciat quan ningú no anunciava...»

—¿Hem arribat a la Gallina Blanca, doncs? ¿Parlem del màgic cubet?

—Vaig decidir començar amb això dels cubets en plena guerra, quan l'aprenent del colmado li va dir a ma mare que s'acabaven els cubets Maggi, i que potser trigarien molt de temps a tornar a portar-ne. Em vaig començar a moure pels consolats per demanar per les empreses que fabricaven els cubets de brou. A la fi, la Société Alsacienne d'Alimentation d'Estrasburg es va interessar pel tema, el president va venir en persona a parlar amb mi. Vam quedar que m'enviaria els ingredients i que, a la fi de la guerra, em donaria la composició dels cubets a fi que pogués fabricar-los del començament al final. I va complir la seva paraula. Acabada la guerra ens vam reunir a Llívia, una taverna, i allí em va explicar la composició dels cubets que ja fabricava amb les primeres matèries que ell m'havia enviat fins aleshores. Ja ho veus, així va començar del no-res una indústria que ara té 4.000 empleats en tot el món.

—¿I per què li va posar Gallina Blanca, si no és indiscreció...?

—No ho sé, per moltes coses... És un nom que resulta igual en català que en espanyol, potser per això. Ja saps com eren, aquells anys.

«Els negocis m'han servit per poder fer pel meu país tot allò que el meu cor desitjava atorgar-li».

DOMÈNEC UMBERT

—Tinc entès que la publicitat fou una de les claus de l'èxit dels seus cubets.

—I tant. Ja durant la guerra gastava moltíssim en propaganda dels meus cubets. Estava espantadíssim que quan tornessin a venir els cubets de Maggi i de Knorr m'aixafessin el negoci. Però ja veus. La propaganda va ser efectiva, i ho és encara. Més del 50 per cent del mercat dels cubets de brou en tot l'estat el controla ara Gallina Blanca, i la resta se l'han de repartir entre quatre marques més. Tot va començar quan vam posar les primeres pàgines de publicitat en els diaris. De tots els colmadors venien a buscar els meus cubets, i els havíem de donar tanda perquè no donàvem l'abast. Ara invertim uns dotze milions al dia en publicitat. Sobretot en espots de televisió, que costen molts diners... No només de Gallina Blanca, és clar.

—¿Es cert, que en cap de les societats que comparteix amb multinacionals vostè no té menys del 50 per cent de les accions?

—Els americans mai no han de tenir més del 50 per cent de les accions ¡mai! És completament cert, jo no participo en cap societat on no tingui pel cap baix un 50 per cent. Mira, la fàbrica més important dels Estats Units en alimentació és la General Foods. Nosaltres vam entrar en tractes amb ells perquè ens volien comprar un 50 per cent de Gallina Blanca. I el que es fa en aquests casos és ordenar una auditoria de l'empresa, a fi que el que compra sàpiga bé com funciona. Es va posar en marxa l'auditoria, que feia Price & Waterhouse, i tot anava la mar de bé, quan els de General Foods em van venir amb la història que estaven d'acord a mantenir la participació de la família Carulla en Gallina Blanca al 50 per cent mentre jo fos viu, però que, quan jo em morís, ells, els americans, havien de passar a tenir-ne un 51 per cent. I mai, ¡això mai! No tenen prou dòlars a Amèrica per comprar la independència d'un catalanista com jo. I res, doncs, ja amb l'auditoria feta, vam anar a buscar uns altres socis que es pleguessin a les meves condicions. El 1964 vam pactar amb Borden, i al 50 per cent.

—Aquell mateix any es constituïa Agrolimen, la societat que agrupa la participació dels Carulla en totes les seves empreses, unes 20 empreses d'alimentació, productes sanitaris, higiene, immobiliàries i serveis, entre d'altres, amb 4.000 empleats i un capital social que ja superava en 1985 els 2.665 milions de pessetes. Per a enguany, i segons dades que confirma el propietari,

Agrolimen té una xifra prevista de negocis de 66.000 milions de pessetes.

—¿Li agrada, a vostè, el brou de Gallina Blanca?

—Molt, m'agrada molt, però és que ara m'han posat a un règim sense sal i, és clar, ja no en puc prendre.

Andreu Morta sacseja el cap i confirma: *Carulla no elogia els seus brous debades. «Jo l'he vist moltes vegades demanar una bona tassa de Gallina Blanca, no ho diu perquè sí». I és clar que, si volgués, se'ls podria fer de caviar iranià batut, però el cert és que no sembla home de grans luxes.*

—I a més dels brous, pinsos, xiclets, compreses i Tampax, Trinaranjus...

—De pinsos, en tenim set fàbriques arreu de l'estat, al 50 per cent amb Purina, una empresa de St. Louis, a Missouri. No és tan senzill com sembla, això de fer pinsos. Al principi pensàvem que seria moldre i barrejar, però... Una visita a St. Louis, on tenen la factoria més gran, ens tragué de dubtes: en tornar, ens faltà temps per reformar tot el projecte que ens havíem fet. I els americans estigueren contents amb la nostra visita: als tres dies de conèixer-nos ja havíem signat el «gentlemen agreement», al 50 per cent.

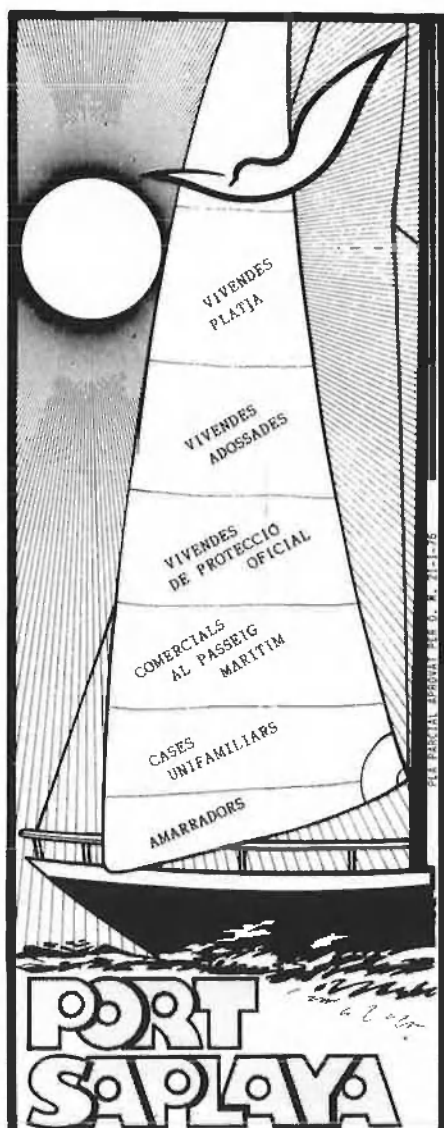
I el Tampax i les compreses. Pocs homes en parlaran al món amb tanta familiaritat, d'aquests utensilis, com en Carulla i en Morta. Una «fina i segura» o un tampó amb aplicador els són tan familiars, a hores d'ara, com l'ampolla del Trinaranjus que Carulla comprà al llegendari doctor Trigo de València en els anys seixanta, o com els xiclets Bang-Bang que mosseguen —suposem que gratis— els seus néts en sortir de l'escola.

—Els d'Evax i de Tampax ens vingueren a buscar ells, no els buscàrem nosaltres. A l'estat en tenim més del 50 per cent, del mercat. Hi som invulnerables. Sempre he volgut tocar molts camps distints, en les meves empreses. Fixa't que ara fins i tot exportem xiclets als USA i, això és més gros, els venem fins i tot la goma base del xiclet perquè els fabriquen ells. Poca broma, amb aquesta goma... és una cosa molt complicada i molt secreta, ¿eh?

«Això és com vendre mitres al papa», fa Andreu Morta, satisfet.

—I els Trinaranjus. Ja teníem tarongers i l'únic que vam fer fou comprar-ne la marca i promoure-la, impulsar-la. Ja ho veus, cada indústria té un origen diferent.

«Però el que les destaca a totes és l'agressivitat», intervé de nou la mà dreta, Andreu Morta. «Agressivitat comercial, vull dir».

**Demaneu-ne
informació als
telèfons (96) 371 36 11
332 34 02-3-4
o bé en l'Autopista
València-Barcelona,
Km. 4,5 • Eixida 2,
Alboraia.**

**Dissabtes, diumenges
i festius inclosos.**

—Doncs vostè no ho sembla massa, d'agressiu, senyor Carulla.

—Als vuitanta-tres anys, filla, ja no es pot ser gaire res.

—Però ho ha sigut i ho és encara, segur. Morta ens explicarà després, mentre ens acompanya a l'ascensor, que no hi ha res que reviscoli tant el senyor Carulla, que el faça entusiasmar-se i lluitar, com la brega comercial. «Si li portes la contrària en afers de negocis, no hi ha res a fer, en sap més que ningú... i, a més, els obstacles l'engresquen moltíssim».

—¿Ha tingut problemes amb els seus treballadors?

—No mai. Jo ja parlava, abans de la transició, amb els sindicats de debò, amb Comissions i tot això... i no he tingut mai grans problemes. Al contrari, la major part de les vagues que he tingut han estat per solidaritat dels meus treballadors amb d'altres, però no per problemes a casa... Sempre he tingut una norma: jo sóc el primer dels meus 4.000 treballadors, un d'ells. Sense ells, sense els meus col·laboradors, no hauria fet res. ¿Saps? És com allò del rei d'Espanya que em va dir, una vegada, «Carulla, no hables mal de la administració, que yo soy el primer funcionario...». ¡Ha! ¡ha! Doncs, jo sóc el primer dels meus treballadors, també. I això ho he dit sempre, també quan em va condecorar el ministre, l'altre dia, amb la Medalla d'Or del Mèrit al Treball.

—¿I on li la va posar? Perquè vostè ja porta el trauc de l'americana ocupat per la Creu de Sant Jordi...

—A baix, me la va posar a baix. Em va dir, «¿dónde quiere que se la ponga? I jo li vaig dir, «póngamela debajo de la de Sant Jordi, que ésta sí que no me la quito para nada».

—¿Com s'ho pren, quan l'anomenen «empresario español»?

—¿Espanyol? Jo sempre he anat pel món dient que era un industrial de Barcelona, no he dit res, d'espanyol. Això de Barcelona, a fora, ho coneixien tant bé com Espanya; així, fins i tot era millor rebut als llocs.

—Suposo que els seus fills continuaran l'empresa.

—L'empresa és familiar, exclusiva-ment. Mai no he tingut necessitat d'invertir diners de fora a casa, tot el que he fet ha estat reinvertint beneficis. Tot reinversió.

—Reinversió, publicitat... uns termes que sembla que ha tractat de portar, també, a les campanyes de dinamització cultural que han portat a terme les fundacions i entitats culturals i cíviques en què participa.

—És clar. Així aconseguirem 11.000 socis per a l'Orfeó Català, parlant-ne a la tele, per exemple... Hem fet tantes i tantes coses, des de l'Òmnium, des de la Fundació Jaume I, que presideixo des de... ¡És que hi ha coses que fan tant de goig! Mira, ara mateix, amb això dels premis Baldiri Reixach que vam donar la setmana passada. És tan bonic poder premiar també escoles valencianes i mallorquines...

—Quan ja hi ha institucions oficials que promouen la cultura catalana, ¿què pot fer, una entitat privada, com la Fundació Jaume I, que fins i tot atorga els seus Premis d'Honor?

—La Fundació... Jo sé que la meua carn, com la teva, és moridora. I volia deixar alguna cosa, abans de morir-me, que continués l'activitat que la meua mare portava a terme, que promoguéssin arreu la cultura catalana... Jo sé que ara, havent-hi institucions, el que podem fer des d'aquí, o des d'altres llocs no públics, és tancar forats, arribar allí on l'administració no pot arribar. Els nostres Premis d'Honor, per exemple, ho són a l'actitud cívica, són premis no restringits a literats, que són arreu els més premiats per les institucions. I els premis d'Actuació Cívica premien la tasca callada de molta gent anònima que mai no veuria reconeguda la feina de tants anys, perquè no són famosos, no sonen.

—¿I vostè creu que la seua actitud és majoritària entre el gran empresariat català? Sembla que ben pocs empresaris es preocupen d'invertir en això que vostè en diu «fer país»...

—No, no m'ho facis contestar, això. N'hi ha excepcions molt notables, notabilíssimes. Excepcions que han fet molt. Però...

—¿Pensa que ho arribarem a veure, allò que posava vostè de jove als seus membres: «Catalunya Lliure»?

—Els fills dels nostres fills ho hauran de dir, això. A veure quina serà la solució dels problemes de Catalunya... perquè, ara per ara, ja anem fent amb el fet que Madrid no ens interpreti restrictivament l'estatut d'autonomia, com fa sempre que pot...

—¿I quina seria, la seva solució? Fa cara de ser federalista, vostè...

—¿Federalista? ¡Ha! ¡Ha! Dona, ¡i tant! Avui dia, sembla el més assequible... I va, nena, em sembla que ja en tens prou, ¿eh? Amb aquesta xerrada i els papers que t'hem donat...

—S'aixeca de la cadira, com un senyor dels d'abans, i ens acompanya a la porta. En acomiadar-nos, em besa la mà. «Emporta-te'l a València, aquest petó. És per aquella gent que hi fa tantes coses...» □